

Çevre İletişiminde Döngüsel Ekonomi Uygulamaları

Öz

Günümüzde çevre sorunlarının hızlı artışı, sosyal politika uygulamalarının öncelikli inceleme alanına girmiştir. Yaşamsal öğelerinin devamlılığını sağlayabilmek doğanın korunması ile mümkündür. İnsanların doğaya karşı olan kirletici yaklaşımının sonlandırılması önemlidir. Çevreyi koruma ve gözetme eylem planlarının bir an önce hataya geçirilmesi gereklidir. Çevre iletişimi ve bilincinin yaygınlaştırılması ve çoğaltılabilmesi yeteneği çözüme katkı sunacaktır. Toplumun her kesiminde çevre duyarlılığının artırılmasına yönelik çevresel iletişim metotları geliştirilmelidir. Çevre konusunda hassas bireyler yetiştirerek bu bireylerde kalıcı davranışlar oluşturmak önemli bir çıktıdır.

Çevre iletişimi hususunda aile ve toplumsal tüm kurumlara büyük sorumluluk düşmektedir. Bir kampanya yürütürken iletişimin çevre bilincine etkisi ön plana çıkarılmalıdır. Toplumsal çevre iletişimi, bireylerin ve kurumların çabalarıyla oluşur.

Bu çalışmada, çevre konusunda farkındalığın oluşturulmasında toplumsal iletişim eğitimlerinin, medyanın ve iletişim kampanyalarının rolü tartışılmaktadır. Ayrıca döngüsel ekonomi ve çevre duyarlılığının gelişiminde sorunun çözümüne katkı sağlayıcı araştırmalar yapılmıştır. Araştırma "MAXQDA 2022 Nitel Analiz Programı'nda analiz edilmiştir". 15 kişi ile yapılan görüşme soruları analiz edildiğinde döngüsel ekonominin ve çevre iletişiminin doğayı koruduğu olgusuna ulaşılmıştır. Araştırma konusunun elde edilen çıktıları birçok alana hitap etmektedir. Çevre iletişimi etkenleri ile döngüsel ekonominin getirileri birleştirilerek incelenmiştir. İnceleme konusu çevre olunca başarının yakalanabilmesi adına eğitim ve bilinçlendirme çalışmalarının öne çıktığı gözlemlenmiştir. Buna göre, projenin başarısı için vatandaşlara gerekli eğitimler verilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır. Döngüsel ekonomi geri dönüşüm, yeniden kazanım ve çevresel iletişimi bir arada işleyerek büyümeyi öngören ekonomik modeldir. Bu yeni ekonomik sistemde, doğrusal ekonominin "al", "kullan" ve "at" prensiplerine karşın döngüsel ekonomi "yeniden kullanım", "azaltım" ve "geri dönüşüm" prensiplerini benimsemektedir. Çevresel koruma modellemesinde iletişim ön planda yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Döngüsel Ekonomi, Sürdürülebilir Kalkınma, Çevresel İletişim, Çevre Duyarlılığı.

Mehmet Can SOYHAN¹

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü, mehmet.soyhan3@ogr.sakarya.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0616-0788

Atıf Bilgisi:

Soyhan, M. C. (2025). Çevre iletişimde döngüsel ekonomi uygulamaları. *Akademi Karabük Dergisi (AKADER)*, 9 (1), 88-105.

Circular Economy Applications in Environmental Communication

Abstract

Today, the rapid increase in environmental problems has become a priority area of examination for social policy practices. Ensuring the continuity of vital elements is possible through the protection of nature. It is important to end the polluting approach of humans towards nature. Action plans for protecting and caring for the environment should be put into action as soon as possible. The ability to disseminate and increase environmental communication and awareness will contribute to the solution. Environmental communication methods should be developed to increase environmental sensitivity in all segments of society. Raising environmentally sensitive individuals and creating permanent behaviors in these individuals is an important output.

The family and all social institutions have a great responsibility in environmental communication. When conducting a campaign, the impact of communication on environmental awareness should be emphasized. Social environmental communication is formed through the efforts of individuals and institutions.

This study discusses the role of social communication trainings, media and communication campaigns in raising environmental awareness. In addition, research has been conducted to contribute to the solution of the problem in the development of circular economy and environmental awareness. The research was analyzed in "MAXQDA 2022 Qualitative Analysis Program". When the interview questions with 15 people were analyzed, it was found that circular economy and environmental communication protect nature. The outputs of the research topic address many areas. Environmental communication factors and the benefits of circular economy were combined and analyzed. When the subject of the study is the environment, it has been observed that education and awareness-raising activities come to the fore in order to achieve success. Accordingly, necessary trainings should be provided to citizens and disseminated for the success of the project. The circular economy is an economic model that envisages growth by processing recycling, recovery and environmental communication together. In this new economic system, the circular economy adopts the principles of "reuse", "reduction" and "recycling" as opposed to the "take", "use" and "discard" principles of the linear economy. Communication is at the forefront of environmental protection modeling.

Keywords: Circular Economy, Sustainable Development, Environmental Communication, Environmental Awareness.

Mehmet Can SOYHAN¹

¹ Master's Student, Sakarya University, Faculty of Communication, Department of Public Relations and Advertising, mehmet.soyhan3@ogr.sakarya.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0616-0788

Atıf Bilgisi:

Soyhan, M. C. (2025). Çevre iletişimde döngüsel ekonomi uygulamaları. *Akademi Karabük Dergisi (AKADER)*, 9 (1), 88-105.

1. Giriş

Toplumsal yaşamın ve insan hayatının vazgeçilmez döngüsünü sağlayan çevre bileşenleri günümüzde risk altındadır. Bu nedenle ivedilikle çevrenin ve doğanın korunması gereklidir. Çevrenin, doğanın korunması insanın ruh ve beden sağlığı açısından da hayati önem taşır. İklim değişikliğinin beraberinde getirdiği sorunlar canlıların tümünü tehdit eden boyutlara ulaşmıştır. “Çevre konusundaki duyarlılık sağlıklı kentleşmenin gerçekleştirilmesi konusunda strateji geliştirerek, plan ve program yeteneğine bağlıdır” (Akkoyun, 2018, ss.153, 167). “Dünyamızda her geçen gün nüfusun artması, teknolojik gelişmelerin ve yanlış kullanımlarının çoğalması, iklim ve doğa tahribatı, insanların tüketim alışkanlıklarının değişmesi meydana gelen atık üretiminin artmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda çevresel denge ve doğal kaynakların korunması zorlaşmaktadır” (Mısır & Arıkan, 2022, ss.69, 78).

Çevresel sorunların dünyanın her ülkesinde benzer olumsuz etkiler oluşturması, Sanayi Devrimi’nden sonra oluşan kirli sanayi yapılanması ile ekonomik büyüme sağlanmış fakat çevresel etkisi ve tahribatı büyük olmuştur. Çevresel tüketim sonucu oluşan atıkların değerlendirilmesi, ekonomiye kazanımı önemlidir.

Çevre farkındalığının oluşturulması konusunda iletişim bilimleri devreye girmektedir. Bireylerin çevre bilinci ve tüketim alışkanlıklarını değiştirmesi için algı yönetimi ile farkındalık çalışmalarına hız verilmelidir. Bu çalışmada, çevreyi koruma bilincinin oluşturulması konusunda iletişimin etkileri, medyanın rolü ve çevre konulu iletişim kampanyaları irdelenmektedir. Ayrıca döngüsel ekonomi modelinin getirdiği yenilikler ve uygulama örneklerinde elde edilen başarılı sonuçlar incelenmiştir. Örneklem olarak Sakarya Hendek ilçesinde yapılan çalışmalar incelenmiştir. İlçenin çevresel etki çalışmaları ile geri dönüşüm çalışmaları hakkında bilgiler verilmiştir. Çevre iletişimi ve bilinçlendirme faaliyetleri irdelenmiş elde edilen sonuçlar ölçümlenmiştir. Hendek Belediyesinin döngüsel ekonomi ve sıfır atık sistemine geçiş, çevresel iletişim ve çevre algısı yönetimi faaliyetleri, bu konuda hayata geçirilen projeler ve verilen eğitimler açıklanmıştır. Yapılan görüşmelerin değerlendirilmesinde MAXQDA programı kullanılmıştır.

2. Çevresel İletişimde Çevre Algısı Yönetimi ve Toplumsal Kazanımlar

“İnsanların varlıklarını sürdürebilme yeteneği iletişim ile başlar. İnsanlar yaşam döngülerinde iç içe iletişim halindedirler. Doğal çevresi, kullandığı araç-gereçler, üretim sürecindeki bireyin, insan ilişkilerini ve toplumsal yaşam tarzını meydana getirir. Bunun özü iletişimdir” (Oskay, 2001, s.23). “İletişim bireyler üzerinde doğa ve tabiatın korunması, iklim değişikliği etkilerinin azaltılmasına yönelik tutum ve davranışların olumlu şekilde geliştirilmesi çabasıdır (Zilloğlu, 2003). “Toplumsal ilişkiler, iletişim yoluyla gelişmekte, sürdürülmekte veya sınırlandırılmaktadır. Toplumsal iletişim süreci, iletişimde olan kişileri ve toplumları bir şekilde birbirine bağlayan iletişim kanallarını, gönderilen mesajları, kültürel içerikleri ve normları kapsamaktadır” (Önür, 2002, ss.9, 11).

Çevrenin korunması ve gözetilmesi konusunda insanların çevre bilincini sağlamaları ve ona göre yaşamlarını çevre ile birlikte sürdürmeleri gerekliliğinin farkında olmaları sağlamalıdır. Çevre bilincinin oluşması için toplumsal ilgi ve istek olmalıdır. Bunun için toplumun her kesimi çevre iletişimi hususunda birbiriyle etkileşim kurmalıdırlar. Dijital teknoloji ürünleri iletişimin güçlenmesine ve yaygınlaşmasına neden olmuştur. Yeni medya ortamının en önemli özelliği kaynak ile alıcı arasında etkileşim meydana getirmesidir. “Toplumsal hareket içinde değerlendirilebilecek bir konunun kendini duyurması, ses getirmesi ve etkisini belirleyen en önemli unsur medyada yer almasıdır (Della Porta & Diani, 2020).

2.1. Çevre Bilinci Oluşturmada İletişimin Etkileri

Bireylerin doğaya karşı duyarlılık göstermeleri çevresel bilinci oluşturmaktadır. Çevre bilinci, insanların çevreye karşı duyarlı ve korumacı davranışlarının yansıması şeklinde gerçekleşebilir. Çevre bilinci sahibi olan insanlar, doğal kaynakların kullanımında sürdürülebilirliğe önem verirler. Doğal kaynakların kullanımlarında, atık yönetimi, enerji tasarrufu, su tüketimi, çevre kirliliği gibi konular üzerinde daha dikkatli ve sorumlu davranışlar sergilerler. Çevre bilinci insanların konuya daha duyarlı olmalarını sağlar. Çevresel koruma önlemlerini desteklemelerine ve çevre dostu politikaların oluşturulmasına katkıda bulunur. Çevre bilinci; insanların kendi yaşamlarını sürdürebilmesi için yine insan eliyle korunması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu davranış şekli gelecekteki nesillerin daha rahat ve temiz yaşam sürmelerine de katkı sağlayacaktır.

2.2. Çevre Bilinci Oluşumunda Evreler

Çevre bilinci, sürdürülebilir gelecek için ortak sorumluluk bilinci ile hareket etmeyi öngörür. Çevre bilincini oluşturmada en öncelikli eylem, eğitim ve farkındalık projelerine önem vermektir. İnsanların çevresel sorunların kökenlerini, etkilerini ve çözüm yollarını öğrenmeleri, bilinçli ve sorumlu kararlar almalarını sağlar. Doğa ile doğrudan temas da bu süreci destekler. Doğa yürüyüşleri, kamp gibi aktiviteler insanları çevrenin değerini kavramaya teşvik eder ve doğanın hassas dengelerini anlamalarını sağlar. Bireylerin günlük yaşamda kullandığı her şeyde sürdürülebilir uygulamaları benimsemesi, çevre bilincinin pratik yaşamla entegrasyonunu sağlar. Çevre sorunlarının giderilmesinde toplumsal katılım ve iş birliği, çözüm noktasında önemlidir. Hep birlikte gösterilen çabalarla ortak projeler geliştirilmesi sorunun çözümünde büyük ve kalıcı olumlu etkiler meydana getirebilir. Çevresel bilinç yönetiminde medya ve iletişim araçlarının etkin kullanımı son derece etkili izler bırakmaktadır. Toplumsal çevre bilinci düzeyini arttırabilir. Eğitim kurumlarının çevre eğitimi programları da gençlerin erken yaşta çevre bilincini kazanmasına katkı sağlar ve gelecek nesillerin çevresel sorumluluklarını kavramasına yardımcı olur. Son olarak bireylerin örnek davranışları ve çevre dostu tutumları, çevre bilincinin yayılmasında hayati bir rol oynar. Böylelikle toplum genelinde çevreye duyarlılık artar. Her bireyin bu sürece katkı sağlaması, küresel çevre sorunların çözümünde önemlidir.

2.3. Çevre Bilinci İletişiminin Doğa ve İnsan için Önemi

Günümüzde çevre kirliliği ve kirliliğin getirdiği olumsuzlukların önüne geçemediğimiz her an tüm canlıların yaşamsal öğeleri yok oluş ile karşı karşıya kalacaktır. Çevre sorunların ile mücadelede hızlı ve kararlı adımlar atılmalıdır.

A. Doğal Kaynakların Korunması: Çevre bilinci, tabiatın korunmasını öngörür. Doğal kaynakların gelecek nesillere bırakılması hususu önemlidir. İnsan aktivitelerinin doğaya olan zararlı etkilerinin azaltılmasını ister. Tabiattaki eko sistemlerin dengesini korumak hayati önem taşır. Çevre bilinci olmayan bir toplumda ciddi problemler oluşacaktır.

B. İklim Değişikliği ve Etkileri: Dünyamızı etkisi altına alan iklim değişikliği, canlılar için en büyük çevresel tehdittir. Çevre bilinci, iklim değişikliğinin etkilerini anlamayı ve alınacak tedbirlerin uygulamaları ile olumlu sonuçlar doğurabilecektir.

C. Ekosistem ve Biyolojik Çeşitlilik: Tabiatın belirli ritüelleri ve dengesi mevcuttur. Bu dengenin bozulmaması için çevresel kirlenmenin önlenmesi adına tedbirlerin alınması önemlidir. Çevre bilinci, tabiattaki biyolojik çeşitliliğin korunması ve ekosistemlerin sağlığının sürdürülmesi gerekliliğini savunur. Doğanın dengesinin korunması insan ve diğer canlıların yaşamsal öğelerinin de

sağlıklı bir şekilde sürdürmesi ile sonuçlanır. Tarım alanlarının, sulak alanların ve deniz habitatlarının korunması, çevre bilinci olmayan bir yaklaşımla tehlikeye atılabilir.

D. Sağlık ve İnsan Refahı: Çevre bilinci oluşturmada, iletişimin verimli ve hızlı etkisi insanların sağlığı ve refahını doğrudan etkileyeceği çevre kalitesine bağlıdır. Hava ve su kirliliği, toksik kimyasalların yayılması ve çevresel kirlilik birçok sağlık sorununa neden olacaktır. Çevrenin korunması ve temiz olması insanların sağlıklı yaşam sürmelerini sağlayacaktır.

E. Toplumsal ve Ekonomik Sürdürülebilirlik, Döngüsel Ekonomi: Çevre bilinci, toplumsal ve ekonomik sürdürülebilirlik arasında güçlü bir bağlantı kurar. Çevre iletişimi ise doğal kaynakların verimli kullanımı, yeşil ekonomiye geçiş ve çevre dostu teknolojilerin geliştirilmesi, iş fırsatları yaratır.

F. Küresel İşbirliği ve Politika Geliştirme: Çevre bilinci konusunda çevre iletişiminin ulusal ve uluslararası bağlamda kurulması gerekliliği hususunda öncelikli olmalıdır. Toplumların birbirleriyle kuracakları çevre iletişimi, çevrenin korunmasına katkı sağlayacaktır. Ulusal ve uluslararası düzeyde politika oluşturma süreçlerine rehberlik edebilmek adına küresel çevre sorunları, uluslararası işbirliği ve anlayışı gerektirir. İklim değişikliğiyle mücadele, biyolojik çeşitliliğin korunması ve çevresel adalet gibi konular, uluslararası anlaşmalar ve işbirliği ile çözülebilir.

2.4. Çevre İletişimin Bilinçlenmedeki Sürdürülebilirliği

Çevre iletişimi insanların ekolojik dengenin ve çevresel çöküntünün önüne geçebilmek için bilginin yazınsal ve görsel olarak yaygınlaşmasını sağlar. Çevre bilinci ve sürdürülebilirlik arasındaki bağlantı elemanlarının iyi yönetilmesi daha temiz bir çevrenin gelecek nesillere bırakılmasına yol açacaktır. Bu anlayış, su kaynaklarının korunması, ormansızlaşmanın önlenmesi ve biyolojik çeşitliliğin artırılması gibi konularda pratiğe dönüşür. Sürdürülebilirlik ise doğal kaynakların uzun vadeli kullanımını ve ekosistemlerin sağlığının korunmasını amaçlayan bir yaklaşımdır. “İklim değişikliği ve karbon ayak izi yönetimi de bu çerçevede ele alınır”. Döngüsel ekonomi, atık yönetimi ve geri dönüşüm ise çevre bilincinin günlük yaşamda somutlaştığı alanlardan biridir. Atıkların azaltılması ve yeniden kullanımı, doğal kaynakların verimli kullanımını teşvik eder.

Toplumsal ve ekonomik sürdürülebilirlik ise yeşil iş fırsatlarının yaratılması ve çevre dostu teknolojilere yatırım yapılmasıyla bağlantılıdır. Son olarak küresel işbirliği ve çevresel adalet, uluslararası düzeyde çevre sorunlarına ortak çözümler bulma ihtiyacını vurgular; uluslararası anlaşmalar ve işbirliği, küresel çapta çevre koruma hedeflerine ulaşmada kritik öneme sahiptir. Bu nedenle çevre bilinci ve sürdürülebilirlik kavramları, doğal çevrenin korunması ve insanlığın geleceği için hayati önem taşır.

2.5. Çevre Bilinci İletişiminin Teknolojik Yapılanmadaki Uygulamaları

Teknolojinin hızlı gelişimi zaman içinde birçok çevre sorununu da beraberinde oluşturmuştur. Teknolojik yapılanmanın, ekonomilerin gelişmesindeki katkıları ve ülkeler için vazgeçilmez olması çevre iletişimi bilinci ve teknoloji arasındaki ilişkinin yeniden yapılandırılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Çevresel sorunlara yenilikçi çözümler bulma ve sürdürülebilirlik için teknolojinin gücünü temiz üretime evrilmesini sağlayıcı politikalar geliştirilmelidir. Teknoloji, çevre bilincinin gelişimine katkı sağlar ve önemli bir araç olarak kullanılabilir. Teknoloji, enerji verimliliği sağlayan yenilikçi sistemlerin geliştirilmesi ile kaynak tüketimini azaltabilir.

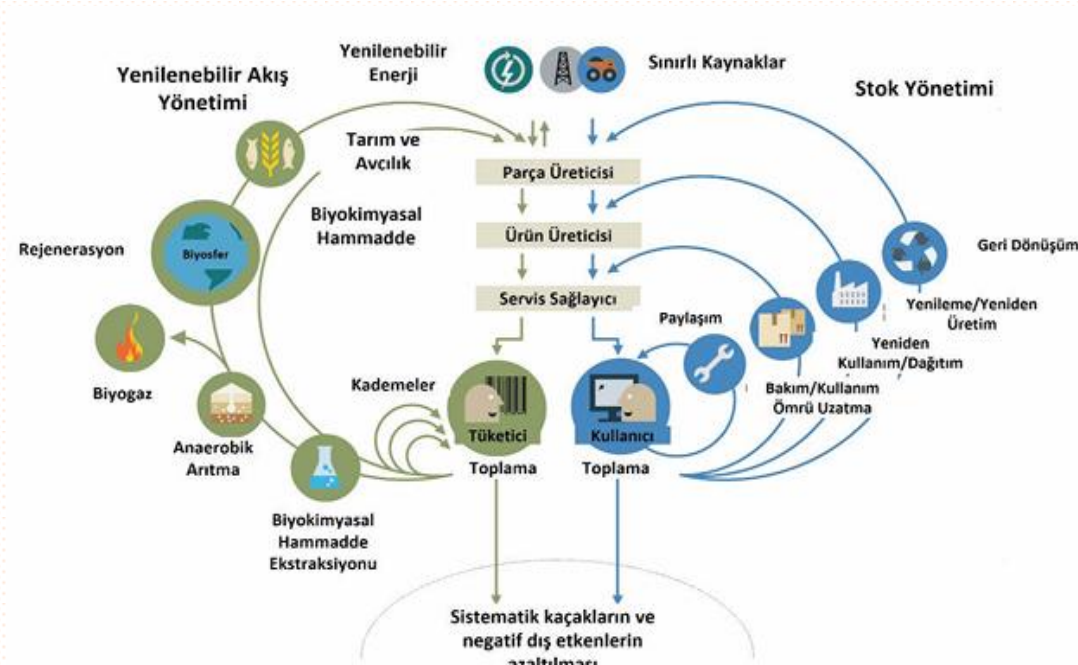
‘Yenilenebilir enerji kaynakları, güneş panelleri, rüzgâr türbinleri’ gibi teknolojiler çevre dostu enerji üretimine olanak tanır. Ayrıca, enerji geri kazanımı ve atık yönetimi teknolojileri de kaynakların verimli kullanımını teşvik eder. Çevre iletişimi ve çevre bilinci ile gelişen teknolojiler sayesinde çevresel etkiler en aza indirgenebilir veya ortadan kaldırabilir. Kirlenici emisyonları azaltan araç teknolojileri, endüstriyel tesislerde kullanılan filtreleme ve arıtma sistemleri, su ve hava kalitesini korumak önemlidir. Bilgi teknolojileri ve iletişim araçları, çevre bilincinin artırılmasında ve toplumların çevre konusunda duyarlı olmasında kritik bir rol oynar. ‘Medya, sosyal medya platformları ve dijital iletişim kanalları’, çevre sorunlarını geniş kitlelere duyurarak bilinçlenmeyi sağlar ve çevresel hareketliliği destekler.

Teknoloji, aynı zamanda çevre bilimlerinin gelişimine de büyük katkı sağlar. İklim değişikliği modelleri, ekosistem analizleri ve çevresel etkilerin değerlendirilmesi gibi alanlarda ileri teknolojiler, bilimsel anlayışımızı derinleştirir. Sonuç olarak, çevre bilinci ile teknolojinin entegrasyonu, sürdürülebilir bir geleceğe doğru ilerlemesinde kritik öneme sahiptir.

3. Çevre İletişimi Bilincinde Döngüsel Ekonomi Uygulamaları

3.1. Döngüsel Ekonomi

“Döngüsel ekonomide, tüketimin akılcı yönetimi ile hammadde kullanımının verimlilikle kullanılması esastır. Ürün imalatında, enerji ve su kullanımının tasarruflu şekilde yapılması gerekir. İmalatta ve üretim aşamalarının hepsinde geri dönüştürülmüş malzeme kullanım oranının artması önemlidir. Üretim ve imalat aşamalarında meydana gelebilecek atık miktarının mümkün olduğunca azaltılması hedeflenmelidir. Döngüsel ekonomi süreçlerine dair şema Şekil 1 ile verilmiştir” (URL-1, 2023).

Şekil 1. “Döngüsel Ekonomi Şeması (URL-1, 2023)”.

Döngüsel ekonomi insanların tüketim alışkanları ve çevresel duyarlılıkları nedeni ile tam anlamıyla uygulanamamaktadır. “2023’de küresel ekonominin %7,2 oranında döngüsel olduğu belirtilmektedir” (URL-2, 2023).

Döngüsel ekonominin tam olarak uygulanabilmesi ile 4,5 trilyon dolarlık bir küresel büyüme fırsatı ortaya çıkabileceği belirtilmektedir.

“Doğanın bize sunduğu kaynakları kullanırken israfa kaçmadan ve çevreye zarar vermeden tüketimi gerçekleştirmek hem ülkemizin hem de bireysel ekonomik refahımıza etki edecektir. Atık malzemeler oluşmadan önce çeşitli önlemler alınmalıdır ki çevre kirliliğine yol açıcı etmenler ortadan kaldırılabilir. Atık oluşumunun önlenemeyen kısmı ise yeniden kullanımının sağlanması adına geri dönüştürülmesi gerekir” (Zero, 2022). Döngüsel ekonomide kaynakların daha verimli kullanımı esastır (Önder, 2018, ss.77, 89).

Şekil 2. Atık yönetimi hiyerarşisi (Zero, 2022).

3.2. Avrupa Birliğinde Döngüsel Ekonomi

Döngüsel ekonomi sisteminin aktif uygulamasının yapılabilmesi adına, Avrupa Birliği (AB) atık yönetimi mevzuatını güncel tutmaktadır. Avrupa Komisyonu 2030 çevresel aksiyon planını devreye alarak hedeflerini açıklamıştır. Bu hedefler;

- ‘Hava kirliliğinin sağlığa etkilerinin %55’ten daha fazla’,
- ‘Ulaşım gürültüsü kaynaklı rahatsızlığın %30’,
- ‘Biyolojik çeşitliliği tehdit eden hava kirliliğinin %25’,
- ‘Kimyasal pestisit kullanımının %50’,
- ‘Denizlerdeki plastik kirliliğinin %50’,
- ‘Çevreye yayılan mikroplastiklerin %30’,
- ‘Kentsel katı atıkların %50 oranında azaltılmasıdır’ (European Commission, 2021).

4. Döngüsel Ekonomide Sürdürülebilirlik ve Çevresel İletişim Politikaları

4.1. Kalkınma ve Sürdürülebilirlik Kavramı

“İnsanlar yaşamlarını devam ettirecek doğal kaynakları verimli ve israf etmeden tüketmelidir. Kaynakların azalması ve ortaya çıkan olumsuzlukların giderilmesi için yeni arayışlar gündeme gelmiştir. Bu süreçte kaynakların etkili ve

verimli bir şekilde kullanılmasını temel alan sürdürülebilirlik kavramı gündemde yer tutmaya başlamıştır” (Memiş, 2016, s.9). “Sürdürülebilirlik kavramı, İngilizce olarak 1290 yılından öncesinden beri kullanılmaktadır. Kavram Latince **sub** ve **tenere** kelimelerinin birleşiminden oluşan **sustain** kelimesinden gelmektedir. **Sustain** kelime anlamı olarak sürdürmek, saklamak, desteklemek ve muhafaza etmek anlamını taşımaktadır. “Çevrenin iyi halinin devamlılığı ve ekolojik sistemin korunmasına yönelik yapılan eylemlere sürdürülebilir kalkınma adını verebiliriz” (Gedik, 2020, ss.46, 65). Sürdürülebilir kalkınma, sosyal ilerleme, çevrenin korunması, mevcut doğal kaynakların ölçülü kullanımı, ekonomide büyümenin kesintisiz sürdürülmesi ile ilgilidir.

“BM Rio Çevre ve Kalkınma Konferansı”: “1992 yılında Brezilya’da gerçekleştirilmiştir. Çevresel konulara duyarlı yönetim şekilleri tartışılmıştır. Ülkelerin çevreyle olan faaliyetlerini belirleyecek ilkeler benimsenmiştir” (Toprak, 2003, ss.315, 322).

“Gündem 21”: Çevresel konularla ilgili uygulanması gereken eylem planı belirlenmiştir. Sivil toplum kuruluşlarının bu toplantılara katılımının önemi dile getirilmiştir.

“İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi”: “II. Dünya İklim Konferansında, sera gazları konuları ve ani iklim değişikliği etkileri tartışılmıştır. Alınması gereken önlemler üzerinde kararlar alınmıştır. Bakanlar deklarasyonu olarak anılan sözleşmeyi, 137 ülke ve Türkiye tarafından kabul edilmiştir” (Türkeş, 2000, ss.7, 24).

“Johannesburg Zirvesi”: Zirvede sürdürülebilir gelişme için Johannesburg Bildirgesi tartışılmıştır.

4.2. Çevre Farkındalığı Nedir?

“İnsanların yaşadıkları çevreye karşı duyarlılığı ve koruma içgüdüğü ile gösterdikleri özene çevresel farkındalık denir. Çevre duyarlılığı insanın yaşam biçiminde şekillenen sonradan edinilen bir kazanımdır. Çevre duyarlılığı bireylerin çocukluk evresinden başlayan ailesel, çevresel, eğitimsel bilgi aktarımları ile şekillenen bir süreçtir. Çevre iletişimi ve algısı, insanların doğaya karşı bağlanma duygusunu geliştirmektedir. Dünyanın dört bir yanındaki insanlar çevresel kirliliğin bir gün kendi yaşamlarının yokluğunu oluşturacağı farkındalığı ile hareket etmektedirler. Bu nedenle kısıtlı olan kaynakların korunması ve kullanımının verimli bir şekilde yapılmasına yönelik kararlar almaktadırlar. “Ülkemizde çevre konularında ne yazık ki bilinç düzeyi zayıftır. Yeterince ilginin gösterilmediği çevresel konular nihayetinde iklim değişikliğine ve çeşitli olumsuz etkilerin çoğalmasına neden olmaktadır” (Özbebek Tunç vd., 2012, ss.227, 246).

4.3. Çevre İletişiminde Toplumsal Algı Düzeyi

İletişim, yaşamımızda birbirimiz ile sürdürdüğümüz her şeydir. “İletişimde diğer canlılardan farkımız kültürel yapılanmamızdır” (Oskay, 2001, s.23). İletişim, insanların yaradılışından gelen özelliğini kullanarak diğer insanlar ve çevresi ile olan diyalog bütününe yönetmesi ile ortaya çıkar. İletişim, toplumsal yaşamda insanların gerçekleştirdiği tüm ilişkilerin bütününde mevcuttur. İletişimin en temel amacı, çevresel sorunlar karşısında ve iklim değişikliğine karşı etkililik oluşturmaktır. Ayrıca diğer bireylerin de davranış ve tutumlarını geliştirmektir. Çevre iletişimi insanların diyalog kurabilme, birlikte hareket edebilme, ortak amaç çerçevesinde çalışabilme dürtülerine katkı sağlayacaktır. Çevre iletişiminin bu yönü ile insanların yalnızlıklarından kurtulmalarına katkı sağlayıcı özelliği ortaya çıkmaktadır.

4.4. Çevre İletişiminde Halkla İlişkiler Kampanyaları

Çevre bilinci ve farkındalığının oluşturulmasına yönelik gerçekleştirilen iletişim kampanyalarının amacı, çevre sorunlarının neler olduğunu tespit etmektir. Çevre iletişimi kampanyalarının ilk aşaması araştırmadır. Çevre iletişimde yüz yüze iletişim teknikleri ve medya önemli rol oynar. Bireylere verilmek istenen mesajlar medya üzerinden hedef kitleye ulaştırılır ve algı yönetimi yapılır. Böylelikle çevre bilinci ve algısının iletişim medyası üzerinden inşalara servis edilmiş olur.

5. Materyal ve Metod

5.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, “Çevre İletişimi ve Döngüsel Ekonomi Uygulamaları” kapsamında, iklim değişikliği ve getirdiği olumsuzlukların çözümlenebilmesi adına neler yapılmalıdır? sorusuna yanıt aramıştır. İnsanların yaşadığı evrende muhtaç olduğu doğanın tahribatına nasıl son vereceği ve tabiatı nasıl koruması gerekliliği üzerinde çıkarımlar elde etmek amaçlanmaktadır.

Sürdürülebilir çevre politikaları, atık sorununun ortaya çıkış nedenlerini ve bertaraf yöntemlerini incelemeye alınmıştır. Araştırmada, çevre bilinci ve algı yönetimi, atık oluşumunun geriye dönüşümü yaklaşımı ve döngüsel ekonominin, dünya genelinde ve Türkiye’deki gelişimi üzerine kapsamlı bir literatür taraması yapılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular, Hendek Belediyesi ve diğer kamu kurumlarının Çevre İletişimi, Geri Dönüşüm Sistemleri, Sıfır Atık Uygulamaları, Çevresel Algı ve Farkındalık Yönetimi uygulamaları ile elde edilen verilerden yararlanarak yazılmıştır. Ayrıca, konuyla ilgili akademik bilgiler, literatür taraması ve alanında uzman öğretim üyeleriyle yapılan görüşmeler ışığında derlenmiştir. Araştırma; çevre iletişimi, çevre farkındalığı ve etkililiği, döngüsel ekonomi yaklaşımı, sürdürülebilir çevre politikaları çerçevesinde oluşan katkıları somut verilerle ortaya koymayı özel amaç olarak benimsemiştir.

5.2. Araştırmanın Önemi

Ülke nüfuslarının artması ve şehirleşmenin yoğunlaştığı dünyamızın en büyük sorunlarından biri haline gelen iklim değişikliğine bağlı gelişen olumsuzluklar, yaşadığımız evreni yok oluşa doğru sürüklemektedir. Çevrenin daha temiz ve korunur hale getirilebilmesinin yegâne yolu çevre bilici ve iletişiminin çocukluktan başlayarak her yaştan insana öneminin aktarılmasıdır. Yöntem ve kullanılması gereken eylem planlanmasının toplumsal iletişim ağları ile her türlü iletişim teknikleri kullanılarak yapılması önemlidir.

5.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmaya konu olan çevresel iletişim ve döngüsel ekonomi konularındaki literatür taramaları yapılarak anlaşılır biçimde sadeleştirilmiştir. Elde edilen bilgilerden çıkarsamalar yapabilmek için “Betimsel araştırma yöntemi, tarihsel araştırma yöntemi ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır”.

5.4. Araştırmanın Örneklemi

Araştırmada çevre iletişimi, çevre algısı ve farkındalığı, çevresel sürdürülebilirlik, çevre politikaları, döngüsel ekonomi yaklaşımı, geriye dönüşüm ve atıklarla mücadele, yönelik projeler incelenmiştir. Hendek ilçesinde 15 kişi ile görüşülmüştür. İlçe bünyesindeki hayata geçirilen faaliyetler, etkinlikler, projeler, döngüsel ekonomi ve çevre iletişimi yaklaşımı çerçevesinde incelemeler yapılmıştır.

5.5. Araştırmanın Soruları

Araştırmada görüşme soruları kullanılmıştır:

1- Çevresel yaklaşımlar ve sorunları, döngüsel ekonomi, iklim değişikliği ve getirileri hakkında ilçedeki vatandaşlar ve kamusal yetkililerin görüşleri, fikirleri nelerdir?

2- Döngüsel ekonomi ve çevre iletişimi, iklim değişikliği algısı ve farkındalığı konularında ilçenin durumu hangi aşamadadır?

3- Atıkların geri dönüşümü konularında ilçenin fiziki durumu nedir?

4- Proje kapsamında verilen eğitim ve bilinçlendirme çalışmalarında ortaya çıkan sonuçlar nelerdir?

5- İlçede çevresel iletişim ve algı yönetimi ile döngüsel ekonomi bileşkesi uygulamalarında olumsuzluklar neler olmuştur?

5.6. Veri Toplama Tekniği

“Araştırma kapsamında, elde edilen sonuçlar MAXQDA 2022 nitel araştırma programı kullanılarak değerlendirilmiştir”.

5.7. Araştırmanın Sınırları

Araştırmada çevre iletişimi ve döngüsel ekonomi yaklaşımının etkileri, sürdürülebilir çevre metodolojisi üzerine durulmuştur. Dünyada ve ülkemizde çevre politikası kavramı, çevre konusunda yapılan yönetmelikler incelenmiştir. Proje kapsamında planlanan etkinlikler ile sınırlandırılmıştır. Araştırma kapsamında Hendek ilçesinin çevre iletişimi yapılanması ve döngüsel ekonomi çalışmaları ile bu çalışmaların etkileri, geçiş aşamaları, uygulamada geline son hal, hali hazırda yapılan çalışmalar 15 kişi (yönetici) ve sektör 15 araştırma soru ile sınırlıdır.

6. Bulgular ve Tartışma

6.1. Hendek İlçesinin Coğrafi Yapısı ve İklimi

“Hendek ilçesi 2023 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) verilerine göre nüfusu 91.486’tür. Deniz seviyesinden yüksekliği 175 metredir. İlçenin bitki örtüsü ova ve dağlık arazidir. İlçede ekonomik olarak birinci derecede fındık, mısır, buğday, yem bitkileri ve sebze yetiştirilmektedir. Bitki örtüsü olarak fındık bahçeleri ve ormanlık alanlarla kaplıdır. Ormanlık sahanın 23.634,5 hektarı normal koru, 1.752,6 hektarı bozuk koru, 4.938,4 hektarı normal baltalık, 150.5 hektarı ise bozuk baltalıktır. Hendek’in ormanlık serveti koru ormanları itibarıyla 5.133.732 m³tür. Yıllık yağış ortalaması 797 mm civarında yazları serin kışları ılıman geçer. Kar 30-40 gün kalır, don olayının görüldüğü 8-10 gündür. İlçenin ortalama sıcaklığı 17-18 derecedir (Hendek Kaymakamlığı, 2025).

6.2. Hendek İlçesi Demografik Yapısı

Hendek ilçesi 2023 yılı nüfus sayımında 91.486 kişi olarak belirlenmiştir. Nüfus yoğunluğu 151,72 kişi/km²’dir. Kadın nüfusu %51, erkek nüfusu ise %49’dur. Hendek ilçesi yaşa göre nüfus dağılımında 65 yaş üstü (10.015 kişi) yoğunluktadır. Hendek ilçesi eğitim düzeyi üniversite ve üstü %13, ilk-orta ve lise %73, diğer %13 şeklindedir.

6.3. Hendek İlçesinin Katı Atık Durumu ve Çevresel Etkileri

Hendek ilinde atık yönetiminde çevresel kirlenmenin önüne geçebilmek, toplanan atıkların geri dönüşümün yapıp döngüsel ekonomiye kazanımlarını

sağlanmaktadır. Bu işlem belediyeye ait geri dönüşüm tesisinde gerçekleştirilmektedir. Tarım, hayvancılık ve sanayinin iç içe olduğu ilçede hava kirliliği ve doğa bozunumu kendisi yavaş seyirli göstermektedir. İlçe halkına çevre kirliliği ve iklim değişikliği konularında dönemsel periyodik eğitimler ve bilgilendirmeler yapılmaktadır. Halk çevre bilinci yönünden iyi durumdadır.

6.3.1. Evsel Atıklar

“Hendek Belediyesi evsel atıkların ekonomiye kazandırılarak çevre bilincini yaygınlaştırıcı politika izlemektedir. “Hendek ilçesinde 2023 yılında 14 bin 672-ton atık toplanmış ve kişi başı günlük üretilen atık miktarı ise 0,55 kg olarak gerçekleşmiştir”. “2024 yılında ise 16 bin 238-ton atık toplanmış ve kişi başı günlük üretilen atık miktarı 0,59 kg olarak kaydedilmiştir. Toplanan atıklar Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından yönetilen Düzenli Depolama sahasına nakledilmektedir” (Hendek Belediyesi, 2024).

6.3.2. Hendek Belediyesinde Çevre İletişimi ve Atık Yönetimi Sistemi Çalışmaları

“Hendek Belediyesi 2019 yılının ilk çeyreğinde Sıfır Atık Sistemi’ne geçişini sağlamıştır. Bu bağlamda:

- 1- Çevresel konularda görevli olan ‘İklim Değişikliği ve Sıfır Atık Müdürlüğü’ kurulmuştur.
- 2- Belediyenin kontrolünde ‘ALO ATIK’ hattı oluşturulmuştur.
- 3- Hendek Belediyesi, çevresel konularda teknik gezi, fuar, konferans ve festivallere katılım sağlamaktadır.
- 4- Müdürlük gelen şikâyet ve önerilerin takibini sağlamak, faaliyet raporlarını hazırlayarak çalışmalarına yön verir” (Hendek Belediyesi, 2025).

6.3.3. Hendek’te Yapılan Ödüllü Kampanya ve Yarışmalar:

- A- “Bitkisel Atık Yağ Toplama” projesi
- B- “Atık Yağ Getirene Maske Hediye” kampanyası
- C- “Muhtarlar Yarışıyor” projesi
- D- “Okullar Arası E-Atık Toplama Yarışması”
- E- “Geleneksel Okul Kampanyası” projesidir.

6.3.4. Çevre ve İklim Değişikliği Konularında Eğitim Çalışmaları:

- A- Öğrencilere Döngüsel Ekonomi, Sıfır Atık ve Çevre İletişimi eğitimi (zoom) (400 öğrenci)
- B- Öğrencilere kompost üretim tesisi gezisi (29 öğrenci)
- C- Lise öğrencilerine yönelik geri dönüşüm tesisi gezisi (16 öğrenci)
- D- Din görevlilerine çevre eğitimi (zoom) (100 kişi)
- E- Belediye personeline geri dönüşüm eğitimi (27 kişi)
- F- Vatandaşlara yönelik eğitimler (140 kişi)

6.4. Araştırmanın Bulguları

Tablo 1. Görüşmeci Bilgileri

Görüşmeci	Yaş	Eğitim Durumu	Görevi
1	32	Yüksek Lisans	Müdür
2	35	Yüksek Lisans	Müdür
3	37	Yüksek Lisans	Yüksek Mühendis
4	26	Lise	Formen
5	45	Lise	Geri Dönüşüm Şirketi
6	65	Lisans	Çevre Örgütü
7	40	Lisans	Müdürlük Personeli
8	53	Lise	Mahalle Muhtarı
9	37	Lise	Kompost Tesisi Sorumlusu
10	37	İlkokul	Mahalle Muhtarı
11	50	Lise	Müdürlük Personeli
12	55	Lisans	Başkan Yardımcısı
13	65	Lisans	Belediye Başkanı
14	34	Lise	Muhalle Muhtarı
15	42	Lise	Şef

Araştırmada, “MAXQDA 2022 nitel veri analiz programında” işlenmiş ve tablo haline getirilmiştir. Görüşmelerde katılımcılara sorular yöneltilmiş ve alınan cevaplar temalarla görselleştirilmiştir.

Tablo 2. Araştırmanın Teması

TEMALAR	İÇERİK
Döngüsel ekonomi, sıfır atık ve Çevre İletişimi projesinin özellikleri	Katılımcılara, döngüsel ekonomi, sıfır atık ve çevre iletişimi denildiğinde zihinlerinde neleri canlandırdıkları sorulmuştur.
İklim değişikliği ve atık yönetiminde başarı için neler yapılmalıdır?	Katılımcılara, iklim değişikliği ve olumsuz getirileri hakkında nasıl çalışmaların yapılması gerektiği sorusu sorulmuştur.

“İklim değişikliği, atık yönetimi, döngüsel ekonomi, çevre algı ve iletişiminin belediye birimlerine etkisi”	Katılımcılara, çevresel etki değerlendirmelerinde yapılan eylemlerin belediye birimlerinde ne tür değişimlere neden oldu sorusu sorulmuştur.
Halk katılımı için yapılan çalışmalar ve faaliyetlerin durumunun değerlendirilmesi	“İlçe içerisinde, çevre ile ilgili hangi konularda yeterli veya yetersiz olduğunun tespitine yönelik soru sorulmuştur”.

6.5. Araştırmanın Teması

Katılımcılarla çevre konusunda 5 ana tema üzerinde incelenme yapılmıştır:

- 1- Döngüsel Ekonomi ve Çevre İletişimine yönelik düşünce ve algılarını tespit amacıyla oluşturulan tema,
- 2- Döngüsel Ekonomi ve Çevre İletişiminin başarıyı elde edebilmesi adına hangi tür çalışmaların yapılması gerekliliği teması,
- 3- Belediye birimlerinde iklim ve çevre konusunda oluşan değişiklikler içeren tema,
- 4- İlçedeki halkın durumu ve destekleyici katılımı çalışmaları teması,
- 5- Döngüsel Ekonomi ve Çevre İletişimi ilçenin ne durumda olduğunun saptanması temasıdır.

6.6. Döngüsel Ekonomi ve Çevre İletişimi Araştırmasının Özellikleri

Tek Vaka Modeli

- A- Tüketimde tasarruf ve israfın önlenmesi,
- B- Araştırma işlemi ve atık yönetimi,
- C- Ekonomik kazanım,
- D- Geri dönüşümde başarı hikayesi,
- E- Çevresel iyileşme ve doğal kaynakların korunması.

Soru: Araştırmaya katılan 15 kişiye “Döngüsel Ekonomi, Sıfır Atık Ve Çevre İletişimi Projesinin Özellikleri” sorulmuştur (5 alt kod).

Cevap: Katılımcılardan 6 kişi geri dönüşümün önemli olduğunu belirtmiştir. Atıkların yeniden kazanımının döngüsel ekonomiye katkı sağlayacağını belirtmişlerdir. Katılımcılar arasından 5 kişi atıkların geri dönüşümünün ekonomiye katkı sağlayacağını dile getirmişlerdir. Son olarak katılımcılar arasından 4 kişi ise günlük yaşantımızda tüketim alışkanlıklarımızın değişmesine neden olduğunu söylemişlerdir.

6.7. Döngüsel Ekonomi, Sıfır Atık ve Çevre İletişimi-Tek Vaka Modeli

- “Medya araçlarının kullanımı ve kazanımların açıklanması”,
- “Yasal düzenlemeler ve denetim”,
- “Kurumlar arası işbirliği ve koordinasyon”,
- “Biriktirme alanı ve ekipman”,
- “Çocukların çevre konusunda eğitim almalarının sağlanması”,
- “Depozite sistemi ve teşvik edici çalışmalar”,

- “Topluma yönelik eğitimler”.

Döngüsel Ekonomi, Sıfır Atık ve Çevre İletişimi araştırmasında “15 katılımcıya soru yöneltilmiş ve 7 adet alt kod” oluşturulmuştur.

- Katılımcılar kendilerine yönelik düzenlenen çevre eğitimlerinin devamını istemektedir (7 kişi).
- Katılımcılar çevre iletişiminin ders müfredatına eklenmesinin gerekli olduğunu bildirmişlerdir (3 kişi).
- Katılımcılar konu ile ilgili kanunların daha etkili kullanılması gerektiğini belirttiler (2 kişi).
- Katılımcılar konu ile ilgili iş birliğinin güçlendirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir (3 kişi).

Halkın Katılımı için Yapılan Çalışmalar:

A- Mahalle içi eğitim (2)

B- Medya araçlarının kullanımı (3)

C- Etkinlik Düzenlemesi (7)

D-Çocuk eğitimleri (3)

“Çevre çalışmalarına bölge halkının katılımı ile ilgili yapılan çalışmalar katılımcılara sorulmuştur. Hendek Belediyesinin ilçe genelinde yaptığı tüm çalışmalar ve etkinliklerin vatandaş üzerinde bıraktığı somut yansımanın geri dönüşü neler olmuştur? Katılımcılar (7 kişi), ilçe içerisinde yapılan etkinliklerin verimli ve faydalı olduğunu dile getirmiştir. Katılımcılardan (3 kişi), çocuklara yönelik eğitimlerin gerçekleştirildiği ve yararlı olduğunu savunmuştur. Gerçekleştirilen araştırma ilçenin ilin gerek ulusal gerekse ülke genelindeki tanıtım mecraları ile yeni medyadan yararlanılmıştır. Katılımcılar (3 kişi), çevre farkındalığı ve iletişimi hakkında yeni medya araçlarının yoğun kullanıldığını belirtmiştir. Mahallelerde ve kırsal kesimlerde eğitim verilerek başarılı geri dönüşlerin alındığı söylenmiştir (2 kişi)” (Hendek Belediyesi).

Araştırmanın Belediye Birimlerine Olan Etkisi:

A- Planlama ve hizmette sınırsızlık (2)

B- Birimlerin SAP aktif katılımı (4)

C- Birimler arası seferberlik (4)

D-Çevre dostu ekipman kullanımı (1)

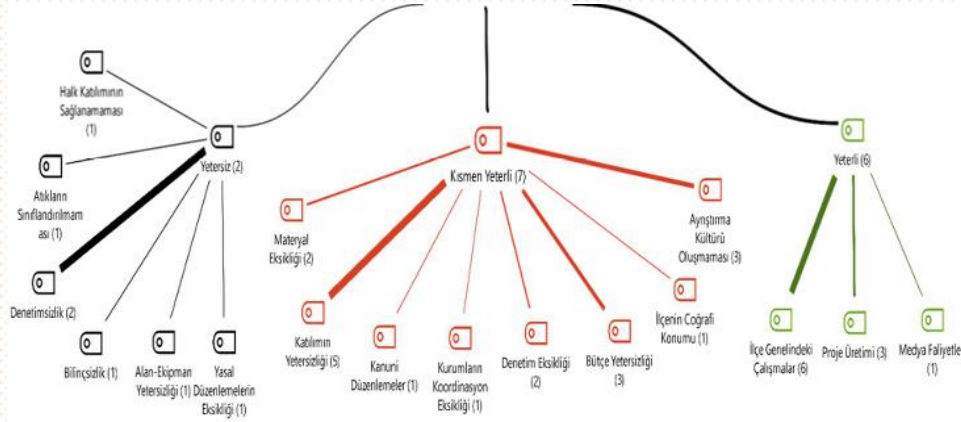
E- Kurum içi farkındalık (10)

F- SAP’ın çalışmalara ivme kazandırması (5)

Araştırmanın belediye birimleri ve diğer kamu kuruluşlarına etkisi yer almaktadır.

- Araştırmada 5 kişi kurum içerisinde farklılık yarattığı yönünde görüşündedir.
- Araştırmada 3 kişi çevresel konular ile ilgili konularda farkındalık oluştuğunu belirtmişlerdir.
- Araştırmada 4 kişi belediyedeki tüm birimlerin koordineli olarak iklim ve çevresel iletişim hususunda çalışmalara hız verildiğini beyan etmişlerdir.
- Araştırmada 2 kişi hizmette sınırsızlık ilkesinin benimsendiğini ifade etmişlerdir.
- Araştırmada 1 kişi belediyenin çevre dostu ekipmanları kullandığını belirtmiştir.

6.8. Döngüsel Ekonomi, Sıfır Atık ve Çevre İletişimi Araştırması Faaliyetlerin Değerlendirilmesi

Şekil 3. Faaliyetlerin değerlendirilmesi tek vaka modeli.

“Araştırmaya yönelik faaliyetlerin durumunun değerlendirilmesi sorusu 15 katılımcı katılmıştır. Soru kendi içerisinde 3 alt koda ayrılmış ve 3 kod altında yeniden alt kodlara ayrılmıştır. Soru ‘Yeterli’, ‘Kısmen Yeterli’ ve ‘Yetersiz’ olarak kodlanmıştır” (Hendek Belediyesi, 2024).

“Yeterli” kodu;

(6 kişi) araştırmanın ilçe genelindeki çalışmalara katkı sağlayacağını belirtmişlerdir.

(3 kişi) araştırma kapsamında yeni projelerin üretilmesi gerekliliğini dile getirmiştir.

“Yetersiz” kodu;

(2 kişi) Medya faaliyetleri çalışmalarının yetersiz olduğunu söylemiştir.

(2 kişi) Denetimsizlik olmuştur.

(1 kişi) Vatandaşların bilinçsiz olması gösterilmiştir.

(1 kişi) Yasal düzenlemelerin eksikliği

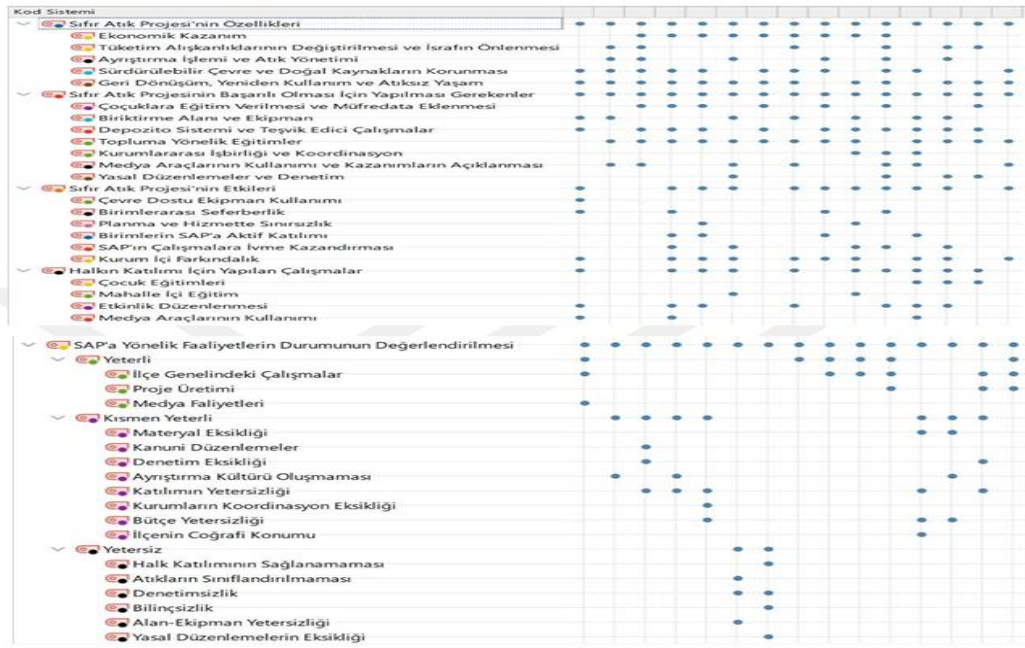
(1 kişi) Alan-ekipman yetersizliği,

(1 kişi) Halk katılımının sağlanamaması

(1 kişi) Atıkların sınıflandırılmasının yapılmadığı aktarılmıştır.

“Kısmen Yeterli” kodu;

Katılımcı 7 kişi araştırmanın yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Küçük miktarda zaman zaman olumsuzlukların da oluştuğunu ve sorunun hızla çözümlendiğini söylemişlerdir. Katılımcılardan 5 kişi vatandaşların etkinliklere fazla katılmadıklarını ifade etmiş ve “Katılım Yetersizliği” cevabını vermişlerdir. 3 katılımcı, vatandaşların atıklarda ayrıştırma kültürüne sahip olmadıklarını ve bütçenin yetersiz olduğunu ifade ederek “Ayrıştırma Kültürü Oluşmaması” ve “Bütçe Yetersizliği” yanıtlarını vermişlerdir. 2 katılımcı, denetimlerde kullanılacak ekipmanların yetersiz olmasını dile getirmiştir. 1 katılımcı ise koordinasyon eksikliğini belirtmiştir.

Şekil 4. Tüm kodlara ait kod matris haritası

Şekilde kod dağılımları verilmiştir. Haritaya göre en fazla kodlanmış alan; “Geri dönüşüm, yeniden kullanım ve atıksız yaşam”, “Toplumsal bilinç ve iletişim”, “Ekonomik kazanım ve eğitimler”, “Depozito sistemi ve teşvik edici çalışmalar”, “Sürdürülebilir çevre ve doğal kaynakların korunması” alanlarında yoğunluk oluşmuştur.

Araştırma bulgularında ölçek optimum büyüklüktedir. İnceleme alanındaki nüfus da artış gözlemlenmemektedir. Belediye araştırma konusu ile ilgili verimli çalışmalar yürütmektedir. Araştırmaya katılan tüm birimler ve kişilerin çevresel konulara olan ilgililikleri, yapılan faaliyetlerdeki aktiviteleri, hangi adımları gerçekleştirdikleri tespit edilmiştir. Görüşmeler ve elde edilen veriler birbirini desteklemiştir. Araştırma ile elde edilen verilerin analizi sonucunda, yerel yönetimlerle vatandaşların bir arada çevre konularında yaptıkları iş birliği ve çalışmaları, sorunun yerelde çözümüne katkı sağlayacaktır. Gerekli olan eğitim ve bilgilendirme çalışmalarının devam ettirilmesi, çocuklara yönelik eğitimlerin büyük bir önemle verilmesi açıklanmıştır.

Sonuç

Çağımızda yok olmaya başlayan doğanın insanlara verdiği mesaj aslında çok net ve açık; ‘Beni yok etmeyin’ nidası. Çevre bilinci ve farkındalığının oluşturulmasında toplumun her kesiminin ortak hareket etmesi ve sorunun çözümüne katkı sunması beklenmektedir.

Kamuoyunda çevre sorunları gündem maddesi olarak her zaman güncel tutulmalıdır. Çevre iletişimi hususunda toplumsal farkındalık ve algı sürecinin sürekliliği önemlidir. Günümüzde yaşamımızı tehdit eden ve ekolojik dengeyi alt üst eden etkenlerin başında, tabiatın bize sunduğu kaynakların, geri dönüşümü olmayacak bir şekilde tüketilmesi gelmektedir. İnsanların güç için doğaya hâkim olma isteği ekolojik dengenin bozulmasına neden olmuştur.

Çevre konusunda artan çalışmalar ve projelendirmelerin temel amacı iklimin daha fazla bozulmasının engellenmesi yönündedir. Çevre iletişimi çevresel bilinçlenmenin gelişmesine etki yapacaktır. Çevre eğitimi, toplumun çeşitli kesimlerine verilerek bu bilincin geliştirilmesi ve duyarlı bireylerin çoğalması için kalıcı tutum ve davranışların oluşması, doğanın korunması, ekolojik etkinliklere aktif olarak katılımın sağlanması için son derece faydalıdır.

Çevre konusunda farkındalık yaratmak, yapılan araştırmaların ve projelerin etkisi ve gerçekleştirilen eğitimle olur. Bu anlamda medyanın da desteği oldukça büyüktür. Bir etkinliğin ses getirmesi, görünürlüğü medya sayesinde olabilmektedir. Bireysel çabalar yeterli değildir. Toplum her kesiminden katılımcı ve destekleyenler olduğu müddetçe çevre sorunları azalabilir. Bu anlamda toplumsal yaşamda bireyler ile birlikte diğer kamusal alan kurum ve kuruluşlarının çevre sorunlarında çaba göstermesi gerekmektedir. Ülkemizde ‘Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı’ tarafından yürütülen birçok çalışma çevrenin korunmasına yönelik eylemleri içermektedir. Bunlardan döngüsel ekonomi kavramı, geri dönüşüm ve atıkların yerinde değerlendirilmesi kavramı, sıfır atık kavramı, çevre ve iklim değişikliği konularında AB fonları ile yürütülen birçok proje bulunmaktadır.

Araştırmada incelenen Hendek ilçesi, Döngüsel Ekonomi, Sıfır Atık Ve Çevre İletişimi araştırması kapsamında çevre politikalarına aktif katılım sağlamaktadır. “Döngüsel Ekonomi, Sıfır Atık ve Çevre İletişimi araştırması katılımcılara çevresel iyileşme etkisini ölçmek ve yapılan çalışmaları belirlemek amacıyla sorular yöneltilmiş alınan cevaplar MAXQDA 2022 Nitel Analiz Programı’nda analiz edilmiştir”.

Kaynakça

Akkoyun, T. (2019). Yerel yönetimlerin çevreye dayalı turizme katkısına tarihî değerlendirme: Afyonkarahisar örneği. *The Journal of Academic Social Science*, 81 (81), 153-167. <https://doi.org/10.33404/anasay.1615523>

Della Porta, D. & Diani, M. (2020). *Toplumsal hareketler*. (P. Çakır & C. Gülbudak, Çev.). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. ISBN: 9786257999649

European Commission. (2021). Action plan for the development of organic production. https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/organic-farming/organic-action-plan_en

Gedik, Y. (2020). Yeşil pazarlama stratejileri ve işletmelerin amaçlarına etkisi. *International Anatolia Academic Online Journal Social Sciences Journal*, 6 (2), 46-65. [https://doi.org/10.1016/S0301-4215\(02\)00012-5,2003,109-123](https://doi.org/10.1016/S0301-4215(02)00012-5,2003,109-123)

Memiş, M. R. (2016). Yabancı dil öğretiminde eğitim ortamı ve kültür aktarımı. *Electronic Turkish Studies*, 11 (9), 605-616. <https://doi.org/10.7827/TURKISHSTUDIES.9506>

Mısır, A. & Arıkan, O. (2022). Avrupa Birliği (AB) ve Türkiye’de döngüsel ekonomi ve sıfır atık yönetimi. *Çevre İklim ve Sürdürülebilirlik Dergisi*, 23 (1), 69-78. <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub494.c2094>

Oskay, Ü. (2001). *İletişimin ABC’si*. Der Kitabevi Yayın Dağıtım.

Önür, N. (2002). *Küreselleşen dünyada iletişim ve toplum*. Alp Yayınevi.

Önder, Ş. & Ağca, A. (2018). İşletmelerin risk gruplarına göre çevresel sürdürülebilirlik uygulamaları: BIST 100 endeksinde bir uygulama. *İnsan ve Toplum*

Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 7 (1), 77-89. <https://doi.org/10.15869/itobiad.354429>

Özbebek Tunç, A., Akdemir Ömür & G., Düren, A. Z. (2012). Çevresel farkındalık. *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 47, 227-246. <https://doi.org/10.31451/ejatd.917117>

Toprak, S. & Holzer, T. L. (2003). Liquefaction potential index: Field assessment. *Journal of Geotechnical and Geoenvironmental Engineering*, 129(4), 315-322. [https://doi.org/10.1061/\(ASCE\)1090-0241\(2003\)129:4\(315\)](https://doi.org/10.1061/(ASCE)1090-0241(2003)129:4(315))

Türkeş, M., Sümer, U. M. & Çetiner, G. (2000). Küresel iklim değişikliği ve olası etkileri. *Çevre Bakanlığı, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Seminer Notları* (13 Nisan 2000, İstanbul Sanayi Odası), 7-24.

URL-1: Circular economy system diagram. *Drawing based on Braungart & McDonough, Cradle to Cradle (C2C)*. Erişim tarihi: 6 Şubat 2019, <https://ellenmacarthurfoundation.org/circulareconomy-diagram>

Zero Waste Europe. The state of zero waste municipalities report. Erişim tarihi: 13 Mart 2022, <https://zerowasteurope.eu/library/the-state-of-zero-waste-municipalities-report-3rd-edition/>